

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۴/۱۲
تاریخ بررسی مقاله: ۱۳۹۰/۰۸/۰۷
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۱۱/۰۶

مجله‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
پاییز و زمستان ۱۳۹۱، دوره‌ی ششم، سال ۱۹-۲
شماره‌ی ۲، صص: ۱۶۷-۱۸۸

ارزیابی پایه‌ی سوم مقطع متوسطه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز بر اساس الگوی نظری سیپ از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان

طاهره علی محمدی*

یداله مهرعلی زاده**

سکینه شاهی***

چکیده

هدف اصلی این مقاله ارزیابی پایه‌ی سوم مقطع متوسطه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز است. برای انجام این تحقیق از الگوی نظری سیپ CIPP استفاده شده است. جامعه‌ی مورد مطالعه دانش‌آموزان دختر مراکز پیش‌دانشگاهی و پایه‌ی سوم شاخه‌ی نظری رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی شهر اهواز در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ می‌باشد. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ابتدا یک ناحیه و سپس ۱۰ دبیرستان و ۳ مرکز پیش‌دانشگاهی و در نهایت به تصادف ۹۰ نفر دانش‌آموز و ۹۰ نفر دانش‌آموخته انتخاب شده‌اند. ابزار پژوهش به منظور گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌ی محقق ساخته و مصاحبه می‌باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS و آمار توصیفی و استنباطی (t-test) و واریانس) استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از آن بود که کلیت پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری و عوامل زمینه، درون‌داد، فرآیند و برون‌داد آن با وضعیت مطلوب جامعه فاصله دارند. دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در پرسشنامه‌ها همسو با مصاحبه‌ها می‌باشد. در مجموع نظرات دانش‌آموزان رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی در زمینه و برون‌دادهای پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری با هم تفاوت معنی‌دار ندارد ولی در فرآیند این پایه با هم تفاوت معنی‌داری دارند. همچنین بین دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان رشته‌های سه‌گانه در برون‌داد و ارزیابی نهایی این پایه‌ی تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی آموزشی، الگوی نظری سیپ، پایه‌ی سوم متوسطه.

* دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده‌ی مسئول)

Alimohamady@yahoo.com
y_mehralizadeh@yahoo.com
nshahi2001@yahoo.com

** استاد دانشگاه شهید چمران اهواز

*** استادیار دانشگاه شهید چمران اهواز

مقدمه

نظام آموزش و پرورش نظامی پویا و متحول است که در جریان تحول خود با نابسامانی‌هایی مواجه می‌شود. در این زمینه عوامل متعددی نظیر نوسانات سیاسی و ناپایداری اقتصاد جامعه، تضعیف ارزش‌های اخلاقی و دینی و سنتی، تقلید و اقتباس نسنجیده‌ی الگوهای آموزش و پرورش غربی، روشن نبودن هدف‌های نظام آموزش و پرورش و غیره می‌توانند مؤثر باشند (علاقه‌بند، ۱۳۸۰). سیستم آموزش و پرورش از لحاظ سازمان‌ها و کارکردهایش، باید هر چند وقت یک‌بار در جریان تحولاتش مورد ارزیابی قرار گیرد. بنابراین همسو با تغییرات و تحولات سازمان‌ها و نظام‌های آموزشی وجود ابزاری جهت سنجش عملکرد آن‌ها و ارزیابی میزان تحقق اهدافشان احساس می‌شود. پژوهش ارزشیابی اطلاعات مهمی را درباره‌ی هزینه و فایده و مسائل مربوط به برنامه‌های جای‌گزین فراهم می‌سازد. ارزشیابی‌ها همچنین به منظور کمک به مدیران در اتخاذ تصمیم‌گیری‌های مناسب در ارتباط با طرح نیروی انسانی و بودجه انجام می‌گیرند (گال، بورگ و گال، ۲۰۰۵). پس با ارزیابی سازمان‌ها و نظام‌های آموزشی می‌توان در مورد موفقیت و عدم موفقیت برنامه‌های آن‌ها اظهار نظر کرده تا در جهت تدوین برنامه‌های آتی سیاست‌های لازم اتخاذ گردد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی جهت تحول در سیستم آموزش و پرورش مطالعات گسترده‌ای انجام گرفت. در این زمینه می‌توان به مطالعات سهرابی (۱۳۶۲) و شریف خلیفه سلطانی (۱۳۶۴) اشاره نمود. مطالعات افرادی همچون روحانیان (۱۳۷۴) نشان دادند که نظام ترمی - واحدی نیز ناکارآمد می‌باشد و اهداف مد نظر را محقق نمی‌سازد و تصمیم به تغییر نظام ترمی - واحدی به سالی - واحدی گرفته شد. اما نتایج مطالعات افرادی چون رحمتی (۱۳۸۰) و ابراهیمی (۱۳۸۴) حاکی از آن است که همچنان مشکلات دوره‌ی متوسطه به قوت خود باقی است و نظام آموزش متوسطه‌ی نظری سالی - واحدی نیز در تحقق رسالت خود موفق نبوده است.

نظام آموزش متوسطه جهت تغییر در نظام مدیریتی و کلان خود با سؤالاتی روبه‌رو است از جمله این‌که آیا پایه‌ی سوم آموزش متوسطه توانسته است به رسالت خود جامه‌ی عمل بپوشاند و به اهداف تعیین شده نائل گردد؟ جهت پاسخ‌گویی به این سؤال باید ارزشیابی کلی

از پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری صورت پذیرد. بنابراین در این مطالعه محقق بر آن شد تا به ارزیابی وضعیت پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز بپردازد و وضعیت این پایه‌ی تحصیلی را بر اساس ارزیابی مدل سیپ^۱؛ یعنی زمینه^۲، درونداد^۳، فرآیند^۴ و برونداد^۵ از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان مورد بررسی قرار دهد.

پیشینه‌ی تحقیق

در زمینه‌ی تحقیق مورد نظر تحقیق مشابهی انجام نشده است، ولی در مورد بعضی از متغیرهای تحقیق، تحقیقاتی در داخل و خارج از ایران انجام شده است.

زمینه

نتایج تحقیق عسگری ثابت (۱۳۸۰) و اکبری‌ان اقدم (۱۳۸۰) حاکی از تأثیر متغیرهایی چون میزان استقبال مدیران از مشارکت اولیا، اعتماد متقابل بین مدیریت و مردم، عوامل فکری و نگرشی و آگاهی بخشی به اولیا، کمبود درآمد خانواده‌ها، کثرت فرزندان و وضعیت نامناسب اقتصادی بر میزان مشارکت والدین می‌باشد.

درون‌داد

قاسمی زرگر (۱۳۸۵) نیز به تحلیل محتوای ادبیات فارسی، مطالعات اجتماعی و دین و زندگی پایه‌ی اول، ادبیات فارسی، جامعه‌شناسی (۱) و دین و زندگی پایه‌ی دوم و ادبیات فارسی، جامعه‌شناسی (۲) و دین و زندگی پایه‌ی سوم پرداخته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که کتاب‌های درسی مورد نظر به صورت گذرا به آموزش مهارت‌های زندگی پرداخته‌اند. در این کتاب‌ها به آموزش مؤلفه‌های مهمی چون توانایی تصمیم‌گیری (۶/۶۳) و حفظ سلامتی (۸/۰۲) به طور مؤثر و کافی توجهی نشده است. مؤلفه‌های روابط بین فردی (۴۶/۴۲)، حقوق و مسئولیت (۲۶/۵۲) و شناخت خود (۱۲/۲۱) به ترتیب بالاترین فراوانی را

-
- 1- Cipp Model
 - 2- Context
 - 3- Input
 - 4- Process
 - 5- Product

به خود اختصاص داده‌اند. نتایج تحقیق دجیوراویس^۱ (۲۰۰۵) حاکی از آن است که تغییر برنامه‌ی درسی منجر به تغییر کتب درسی شده است. براساس نتایج ارزشیابی، دانش‌آموزان معتقدند که کتاب‌های درسی تاریخ ابتدایی و متوسطه، استانداردهای علمی و آموزشی کتاب‌های درسی مدرن را ندارند. نجاری (۱۳۷۹) به بررسی نظرات دبیران و دانش‌آموزان پایه‌ی سوم متوسطه‌ی رشته‌ی علوم تجربی در خصوص انتخاب و سازماندهی محتوای برنامه‌ی درسی کتب زیست‌شناسی نظام جدید متوسطه‌ی شهر تهران پرداخته است.

یلدیریم^۲ (۱۹۹۹) معتقد است که کتاب‌های درسی، دبیران را در برنامه‌های آموزشی و آماده‌سازی جهت ارزشیابی تحصیلی یاری می‌دهند. با این حال کتاب‌ها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که در بالا بردن عملکرد تحصیلی و شرایط سازماندهی اساسی و رضایت‌بخش، زبان و وسایل یاددهی- یادگیری و برخورد دانش‌آموزان تأثیری ندارند. با این‌که کتاب‌های درسی کانون اصلی و مهمی برای انتقال دانش هستند، اما به گونه‌ای طراحی شده‌اند که در یادگیری دانش‌آموزان تأثیری ندارند. انگیزه‌ی خواندن، توسعه‌ی درک در حوزه‌ی موضوع مورد نظر (محتوا)، توسعه‌ی مهارت‌های تفکر و پرورش نگرش مثبت در جهت موضوع، مهم می‌باشند. بر اساس نتایج تحقیق وفادار مرادی (۱۳۷۷) و شعبانی (۱۳۷۵) حجم زیاد و سنگین دروس در نظام جدید بر افت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار می‌باشد.

همچنین روحانیان (۱۳۷۴) نیز به این نتیجه دست یافت که ۷۲/۱۲ درصد دانش‌آموزان کاهش تنوع درس‌ها را بر میزان پیشرفتشان مؤثر دانسته‌اند. ۵۹/۱۵ درصد دانش‌آموزان اظهار نموده‌اند که طرز نگارش کتب نظام جدید شیوا و روان است، محتوای دروس طوری تدوین شده‌اند که با آموخته‌های قبلی در ارتباط است. ممبینی (۱۳۷۴) به بررسی کارآیی درونی آموزش و پرورش خوزستان در مقطع متوسطه و مقایسه‌ی آن با میانگین کشوری پرداخته است. در مجموع نتایج تحقیق حاکی از عدم مطلوبیت کارآیی درونی می‌باشد.

فرآیند

مدنی (۱۳۸۵) نیز به بررسی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای برنامه‌ریزی

1- Djurovic

2- Yildirim

آموزشی مبتنی بر رویکرد مدرسه محوری در آموزش متوسطه پرداخته است. نتایج تحقیق بیانگر آن است که مهم‌ترین قوت‌ها، تفویض اختیارات بیش‌تر به مدیران مدارس و افزایش میزان همکاری در انجام فعالیت‌ها می‌باشند. مهم‌ترین ضعف مربوط به عدم کفایت بودجه‌ی سرانه‌ی فعلی مدارس برای الزامات رویکرد مدرسه محوری است. مهم‌ترین فرصت‌ها عبارت از ایجاد زمینه و بستر لازم برای تبدیل مدرسه به یک سازمان یاددهنده و یادگیرنده، فراهم شدن شرایط لازم در مدرسه برای کوشش در راستای رفع برخی از نابسامانی‌ها و ناهنجاری‌های محلی و تسهیل در ارتباط میان مدارس و دیگر نهادها و مؤسسات می‌باشند. سرانجام مهم‌ترین تهدید مربوط به بازماندن معلمان از وظایف اصلی‌شان به دلیل وارد کردن آن‌ها در تصمیم‌گیری‌های مدرسه و عدم وجود فرهنگ و جو سازمانی مطلوب در نظام آموزش و پرورش می‌باشد.

ساتو و لین‌سیسر^۱ (۲۰۰۴) به بررسی باورها و روش تدریس دبیران دبیرستان‌های ژاپن در بخش انگلیسی و تأثیر متقابل آن بر آموزش پرداخته‌اند. این مطالعه مشخص کرد که گرچه شیوه‌های تدریس دبیران تقویت شده است ولی از انگیزه‌ی دبیران جهت یادگیری و یاددهی کاسته شده است.

روحانیان (۱۳۷۴) بیان می‌کند از نظر ۸۵ درصد از دبیران و ۸۰/۰۷ درصد از دانش‌آموزان برگزاری امتحانات هماهنگ استانی و کشوری خوب بوده و نتایج امتحانات تا حد زیادی موجب شناخت استعداد و علاقه‌ی دانش‌آموز به منظور راهنمایی تحصیلی و شغلی بهتر می‌شود. ارزشیابی‌های طول‌ترم را موجب آگاهی یافتن دانش‌آموزان از میزان پیشرفتشان ذکر کرده‌اند.

برونداد

غضنفری‌نژاد (۱۳۸۴) اهداف اجتماعی آموزش متوسطه را از دیدگاه دانش‌آموزان و دبیران تا حدود زیادی تحقق‌یافته می‌داند. بین نظرات دانش‌آموزان علوم انسانی و علوم پایه و بین دانش‌آموزان و دبیران در تحقق اهداف اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. تامسون و جاشوا-شرر^۲ (۲۰۰۲) به بررسی نگرش دانش‌آموختگان دوره‌ی متوسطه‌ی آمریکا (دانشجویان

1- Sato & Kleinsasser

2- Thompson & Joshua-shearer

دانشگاه) در مورد این دوره پرداخته است. نژاد و فرهنگ تأثیر زیادی بر تجارب مدرسه دارند. دانشجویان با نژاد و فرهنگ‌های متفاوت تجارب متفاوتی از مدرسه و دیدگاه متفاوتی نسبت به سیستم آموزشی دارند. سلیمی کوچی (۱۳۷۷) از دیدگاه مجریان (مدیران و دبیران) در مجموع کل برنامه‌ی نظام قدیم را مطلوب‌تر از نظام جدید ارزیابی کرده است. معروفی (۱۳۷۴) معتقد است که در تمامی دروس مشترک بین متوسط عملکرد دانش‌آموزان رشته‌های سه‌گانه‌ی شاخه‌ی نظری تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در تمامی دروس مورد بررسی پایین‌ترین متوسط عملکرد تحصیلی متعلق به دانش‌آموزان رشته‌های علوم انسانی و بالاترین متوسط عملکرد تحصیلی به دانش‌آموزان رشته‌ی ریاضی تعلق دارد.

اهداف تحقیق

- هدف کلی از انجام این پژوهش ارزیابی پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز براساس الگوی ارزشیابی سیپ می‌باشد. اهداف جزئی پژوهش عبارتند از:
- ۱- بررسی وضعیت عوامل زمینه‌ای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز.
 - ۲- بررسی وضعیت دروندادهای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز.
 - ۳- بررسی وضعیت فرآیندهای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز.
 - ۴- بررسی وضعیت برونداد پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز.
 - ۵- مقایسه‌ی وضعیت عوامل زمینه، درونداد، فرآیند و برونداد پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان.

سؤالات تحقیق

- سؤال اصلی این پژوهش این است که وضعیت پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز براساس الگوی ارزشیابی سیپ چگونه است؟

سؤالات فرعی تحقیق

- ۱- وضعیت عوامل زمینه‌ای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟
- ۲- وضعیت دروندادهای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟
- ۳- وضعیت فرآیندهای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟
- ۴- وضعیت برونداد پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟
- ۵- وضعیت عوامل زمینه، درونداد، فرآیند و برونداد پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان چگونه است؟

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش یک مطالعه‌ی مقطعی است، با توجه به هدف تحقیق، یک تحقیق کاربردی از نوع ارزیابی و از لحاظ نحوه‌ی گردآوری داده‌ها یک تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی است.

چارچوب نظری تحقیق

برای پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق از چهارچوب نظری سیپ که توسط دانیل. ال استافل بیم و همکاران^۱ (۱۹۷۱) مطرح شد، استفاده شده است. الگوی سیپ بر شفاف‌سازی هدف‌ها و نیات برنامه‌ی مورد نظر تأکید دارد و مشاهده‌ی منظم را به مثابه‌ی وسیله‌ای برای پی بردن به این‌که آیا هدف‌ها و نیات تحقق یافته است یا نه، توصیه می‌کند (بولا، ۱۳۶۲). الگوی سیپ به واسطه‌ی جامعیت آن و این واقعیت که این الگو یک فرآیند مداوم است و همچنین هدف آن که عبارت است از راهنمایی کارکرد تصمیم‌گیری در مدیریت برنامه، از سایر الگوها متمایز می‌گردد (گال، بورگ و گال، ۲۰۰۵). در مدل ارزشیابی سیپ ارزیاب باید در طول ارزشیابی به طور منظم با موضوع مورد ارزشیابی تعامل داشته باشد، بحث و گفت‌وگو کند، نتایج را ثبت و

1- stuff beam & et al

در صورت لزوم در طرح‌ها و برنامه‌ها تجدید نظر کند و آن‌ها را تغییر دهد (استافل بیم، ۲۰۰۲). برای ارزشیابی یک نظام با استفاده از الگوی سیپ ابتدا وضعیت موجود و مطلوب محیط و زمینه سنجیده می‌شود تا کیفیت هدف‌های نظام مشخص شود. سپس بروندهای نظام ارزشیابی شود که برنامه‌ها و طرح‌های اجرایی تا چه اندازه در جهت برآورده ساختن موفق بوده و اثربخشی داشته است (بازرگان، ۱۳۸۰).

مانینگ^۱ (۲۰۰۸)، درانی و صالحی (۱۳۸۵) و خلخالی (۱۳۷۹) به ترتیب با ارزشیابی برنامه‌ی درسی و حرفه‌ی معلمی، مدارس ابتدایی و راهنمایی تهران و دانشگاه صنعت نفت در مدل سیپ توانستند ارزشیابی جامعی از این سیستم‌ها داشته باشند. این الگو با نگرش سیستمی به ارزشیابی اهداف، زمینه، درون‌داد، فرآیند و بروندهای آن‌ها و نیز تصمیم‌گیری جهت بهبود عملکردشان می‌پردازد.

جامعه و روش نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم شاخه‌ی نظری رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی دبیرستان‌های شهر اهواز و نیز دانش‌آموزان دختر دوره‌ی پیش‌دانشگاهی رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی شهر اهواز در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ می‌باشد.

جدول ۱. توزیع آماری دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در پرسشنامه

تعداد دبیرستان یا مراکز پیش‌دانشگاهی	جمع	ریاضی و فیزیک	علوم تجربی	علوم انسانی	رشته‌ی تحصیلی نمونه‌ی آماری
۱۰	۹۰	۳۰	۳۰	۳۰	دانش‌آموزان
۳	۹۰	۳۰	۳۰	۳۰	دانش‌آموختگان
۱۳	۱۸۰				جمع

ابتدا با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای از میان چهار ناحیه‌ی آموزش و پرورش شهر اهواز ناحیه‌ی ۱ انتخاب، سپس با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی از میان ۱۴ دبیرستان آن ناحیه ۱۰

دبیرستان انتخاب شد و نمونه‌گیری مراکز پیش‌دانشگاهی به صورت سرشماری بود. توزیع نمونه‌گیری در جدول‌های ۱ و ۲ آمده است.

جدول ۲. توزیع آماری دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در مصاحبه

تعداد دبیرستان یا مراکز پیش‌دانشگاهی	جمع	ریاضی و فیزیک	علوم تجربی	علوم انسانی	رشته‌ی تحصیلی / نمونه‌ی آماری
۵	۱۵	۵	۵	۵	دانش‌آموزان
۳	۱۵	۵	۵	۵	دانش‌آموختگان
۸	۳۰				جمع

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

در این تحقیق به منظور گردآوری داده‌ها درباره‌ی چهار عامل زمینه، درونداد، فرآیند و برونداد و ملاک‌های مربوط به هر یک از آن‌ها از دو ابزار پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته و مصاحبه استفاده گردید. به وسیله‌ی هر یک از این ابزارها داده‌های مورد نیاز درباره‌ی عوامل زمینه، درونداد، فرآیند و برونداد و ملاک‌های وابسته به آن‌ها گردآوری شد.

در پرسشنامه‌ی دانش‌آموزان تمامی عوامل زمینه، درونداد، فرآیند و برونداد ولی در پرسشنامه‌ی دانش‌آموختگان تنها برونداد پایه‌ی سوم متوسطه نظری سنجیده شده است. پرسشنامه‌ها دارای طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای می‌باشند. برای محاسبه‌ی روایی تمامی پرسشنامه‌ها از روایی صوری و محتوایی استفاده گردید. پرسشنامه به چند تن از استادان گروه علوم تربیتی و نیز چند تن از دبیران آموزش و پرورش داده شد و نظرات آنان جمع‌آوری و اعمال گردید. برای محاسبه‌ی پایایی نیز از آلفای کرونباخ استفاده گردید (جدول ۳).

روش تحلیل داده‌ها

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS، آمار توصیفی و استنباطی (T-Test و واریانس) استفاده گردید و مقدار $P \leq 0/05$ به عنوان سطح معنی‌داری تلقی گردید. جهت مقایسه‌ی وضعیت موجود با مطلوب مورد نظر (سؤالات ۱ تا ۴) از One-Samples

T-Test استفاده گردید. جهت بررسی دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در مورد وضعیت زمینه، درونداد، فرآیند و برونداد پایه‌ی سوم نظری از واریانس استفاده گردید. منظور از وضعیت مطلوب در این تحقیق میانگین وضعیت مطلوب در جامعه است که به صورت قراردادی ۳/۵۰ از ۵ در نظر گرفته شده است.

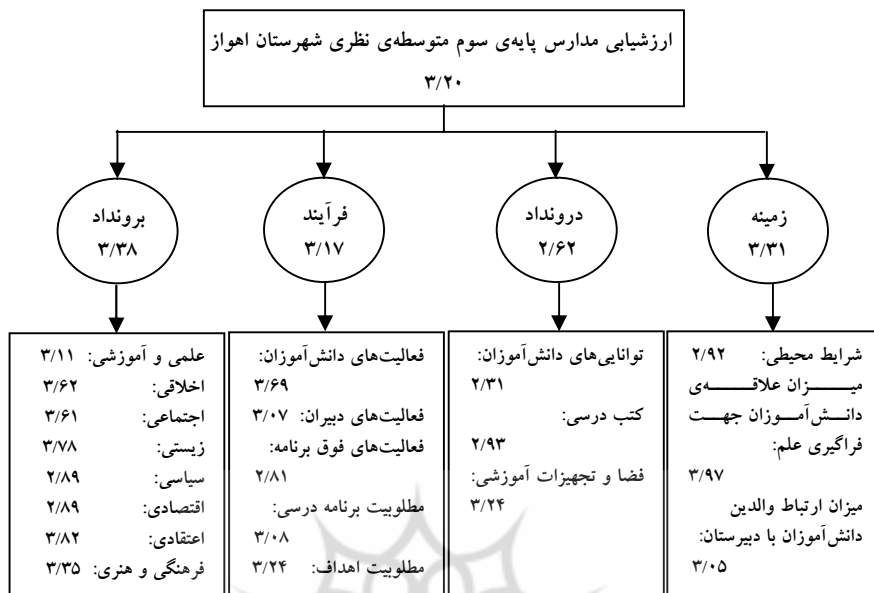
معمولاً در چنین مطالعاتی که امکان بررسی معیار مطلوب جامعه وجود ندارد نقطه‌ی برشی به عنوان وضع مطلوب در نظر گرفته می‌شود. این نقطه‌ی برش به چند شیوه به دست می‌آید: الف- توجه به میانگین نمونه‌ی مورد بررسی به دست آمده به اضافه‌ی یک انحراف استاندارد، ب- تعیین نقطه برشی توسط متخصصان و افراد با تجربه بر اساس شرایط جامعه‌ی آماری و نمونه. هر دو روش دارای مزایا و معایبی هستند و هیچ کدام بر دیگری اولویت ندارد. لذا در مطالعه‌ی حاضر از روش دوم به دلیل شرایط جامعه‌ی مورد بررسی استفاده گردید.

جدول ۳. پایایی پرسشنامه‌های تحقیق

اجرای اصلی		اجرای مقدماتی		پرسشنامه
آلفای کرونباخ	تعداد	آلفای کرونباخ	تعداد	
۰/۸۶	۳۰	۰/۹۶	۵	دانش‌آموزان ریاضی و فیزیک
۰/۸۹	۳۰	۰/۹۰	۵	دانش‌آموزان علوم تجربی
۰/۸۹	۳۰	۰/۹۴	۵	دانش‌آموزان علوم انسانی
۰/۸۳	۹۰	۰/۹۳	۱۵	دانش‌آموزان
۰/۶۸	۳۰	۰/۸۵	۵	دانش‌آموختگان ریاضی و فیزیک
۰/۷۹	۳۰	۰/۶۹	۵	دانش‌آموختگان علوم تجربی
۰/۷۲	۳۰	۰/۷۲	۵	دانش‌آموختگان علوم انسانی
۰/۷۷	۹۰	۰/۷۳	۱۵	دانش‌آموختگان

یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده بر اساس مدل پیشنهادی این پژوهش حاکی از عدم مطلوبیت این مقطع تحصیلی و وجود نقایص و کاستی‌هایی در این پایه‌ی تحصیلی می‌باشد. میانگین وضعیت مطلوب در جامعه‌ی مورد مطالعه ۳/۵۰ در نظر گرفته شده است. وضعیت موجود در زیر آمده است.

نمودار ۲. نتایج ارزیابی پایه‌ی سوم مدارس متوسطه‌ی نظری

جدول ۴. نتایج آزمون T-Test از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان

سؤالات مطالعه	OneSample T-Test	درجه‌ی آزادی	سطح معنی‌داری	میانگین ± انحراف معیار
وضعیت عوامل زمینه‌ای پایه‌ی سوم شاخه‌ی نظری مقطع متوسطه‌ی دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟	دانش‌آموزان ریاضی و فیزیک	۲۹	۰/۰۱	۳/۲۵ ± ۰/۵۲
	دانش‌آموزان علوم تجربی	۲۹	۰/۳۹	۳/۳۹ ± ۰/۶۶
	دانش‌آموزان علوم انسانی	۲۹	۰/۱۰	۳/۳۰ ± ۰/۶۳
	جمع کل	۸۹	۰/۰۵	۳/۳۱ ± ۰/۶۰
وضعیت درون‌دادهای پایه‌ی سوم شاخه‌ی نظری مقطع متوسطه‌ی دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟	دانش‌آموزان ریاضی و فیزیک	۲۹	۰/۰۵	۲/۶۵ ± ۰/۴۰
	دانش‌آموزان علوم تجربی	۲۹	۰/۰۵	۲/۷۲ ± ۰/۲۶
	دانش‌آموزان علوم انسانی	۲۹	۰/۰۵	۲/۵۰ ± ۰/۴۳
	جمع کل	۸۹	۰/۰۵	۲/۶۲ ± ۰/۳۸

سؤالات مطالعه	OneSample T-Test	درجه‌ی آزادی	سطح معنی داری	میانگین \pm انحراف معیار
وضعیت فرآیندهای پایه‌ی سوم شاخه‌ی نظری مقطع متوسطه‌ی دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟	۷/۲۵	۲۹	۰/۰۵	۲/۹۶ \pm ۰/۴۰
	۲/۷۹	۲۹	۰/۰۵	۳/۲۲ \pm ۰/۵۴
	۱/۴۳	۲۹	۰/۱۶	۳/۳۵ \pm ۰/۵۳
	۵/۹۵	۸۹	۰/۰۵	۳/۱۸ \pm ۰/۵۱
وضعیت برونداد پایه‌ی سوم شاخه‌ی نظری مقطع متوسطه‌ی دخترانه‌ی شهر اهواز چگونه است؟	۱/۴۴	۲۹	۰/۱۵	۳/۳۱ \pm ۰/۶۸
	۰/۵۸	۲۹	۰/۵۶	۳/۴۲ \pm ۰/۶۶
	۲/۶۶	۲۹	۰/۰۱	۳/۸۴ \pm ۰/۷۰
	۴/۷۹	۲۹	۰/۰۵	۲/۹۸ \pm ۰/۵۹
	۱/۹۷	۲۹	۰/۰۵	۳/۲۲ \pm ۰/۷۷
	۰/۶۲	۲۹	۰/۵۳	۳/۵۵ \pm ۰/۵۱
	۲/۱۱	۱۷۹	۰/۰۴	۳/۳۹ \pm ۰/۷۰
	۷/۵۰	۲۹	۰/۰۵	۳/۰۴ \pm ۰/۳۳
	۴/۳۱	۲۹	۰/۰۵	۳/۱۹ \pm ۰/۳۹
ارزشیابی نهایی پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری	۳/۳۹	۲۹	۰/۰۵	۳/۲۵ \pm ۰/۳۹
	۴/۷۹	۲۹	۰/۰۵	۲/۹۸ \pm ۰/۵۹
	۱/۹۷	۲۹	۰/۰۵	۳/۲۲ \pm ۰/۷۷
	۰/۶۲	۲۹	۰/۵۳	۳/۵۵ \pm ۰/۵۱
	۵/۷۸	۱۷۹	۰/۰۵	۳/۲۰ \pm ۰/۵۴

وضعیت عوامل زمینه‌ای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه‌ی شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز

نتایج آزمون t-test نشان داد که از دیدگاه دانش‌آموزان ریاضی و فیزیک بین زمینه پایه‌ی سوم متوسطه و نیز خرده عوامل آن؛ یعنی شرایط محیطی، میزان علاقه‌ی دانش‌آموزان جهت فراگیری علم و میزان ارتباط والدین دانش‌آموزان با دبیرستان با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد. از دیدگاه دانش‌آموزان علوم تجربی و علوم انسانی این تفاوت در خرده عوامل زمینه پایه‌ی سوم متوسطه معنی‌دار است ولی در کلیت عامل زمینه تفاوت معنی‌دار نمی‌باشد. به طور کلی از دیدگاه سه گروه دانش‌آموزان بین زمینه‌ی موجود و مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری در سطح $P \leq 0/05$ وجود دارد (جدول ۴).

وضعیت دروندادهای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه‌ی شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز

نتایج آزمون t-test نشان داد که از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌های سه‌گانه‌ی ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی بین درونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی توانایی‌های دانش‌آموزان و محتوای آموزشی با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج آزمون t-test نشان داد که از دیدگاه کلیه‌ی دانش‌آموزان نیز تفاوت معنی‌داری در سطح $P \leq 0/05$ بین درونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی توانایی‌های دانش‌آموزان و محتوای آموزشی با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) وجود دارد (جدول ۴).

نتایج مصاحبه با دانش‌آموزان پایه‌ی سوم نشان داد که آنان معتقدند که دروس اختصاصی سال سوم جهت قبولی در دانشگاه مفید می‌باشند ولی چون به صورت کاربردی و عمیق آموزش داده نمی‌شوند، در زندگی کاربردی ندارند و یک سری محفوظاتند که در ذهن دانش‌آموزان انبار می‌شوند. خصوصاً دروس رشته‌ی علوم انسانی چون ملموس هستند می‌توانند در زندگی کاربرد داشته باشند. دروس عمومی نیز تا حدی در زندگی و کنکور مفید می‌باشند. درس تاریخ را برای رشته‌ی ریاضی غیر ضروری می‌دانند. برخی دانش‌آموزان علوم تجربی دروسی چون زمین (برای داوطلبان پزشکی)، زبان فارسی و آمار را بی‌فایده می‌دانستند. دانش‌آموزان علوم انسانی دروسی مانند ریاضی و تا حدی تاریخ‌های گوناگون را اضافی می‌دانند.

دانش‌آموزان در زمینه‌ی امکانات کمک آموزشی در کلاس معتقدند که این امکانات خیلی کم وجود دارد و در بعضی مدارس وجود خارجی ندارد. آزمایشگاه‌ها نیز در برخی از مدارس در حد ۲ الی ۳ جلسه در سال و در برخی دیگر اصلاً در طول سال تشکیل نمی‌شوند.

وضعیت فرآیندهای پایه‌ی سوم مقطع متوسطه‌ی شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز

نتایج آزمون t -test نشان داد که از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌های ریاضی و فیزیک و علوم تجربی بین فرآیند پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی فعالیت‌های دبیران و فوق برنامه، مطلوبیت برنامه‌ی درسی و اهداف آموزشی با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ ولی بین فعالیت‌های دانش‌آموزان و مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌ی علوم انسانی بین فرآیند پایه‌ی سوم متوسطه و یکی از خرده عوامل آن؛ یعنی مطلوبیت اهداف آموزشی با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) تفاوت معنی‌داری در سطح $P \leq 0/05$ وجود ندارد ولی با سایر خرده عوامل آن؛ یعنی فعالیت‌های دانش‌آموزان، دبیران، فوق برنامه و مطلوبیت برنامه‌ی درسی تفاوت معنی‌داری در سطح $P \leq 0/05$ دارد. در مجموع از دیدگاه سه گروه تفاوت معنی‌داری در فرآیند پایه‌ی سوم متوسطه و تمامی خرده عوامل آن در سطح $P \leq 0/05$ وجود دارد (جدول ۴).

نتایج مصاحبه‌ی دانش‌آموزان رشته‌ی ریاضی و فیزیک در مورد مطلوبیت اهداف و برنامه‌ی درسی پایه‌ی سوم نشان داد که به نظر عده‌ای از دانش‌آموزان رشته‌ی ریاضی و فیزیک دروس پایه‌ی دوم خصوصاً حسابان و هندسه ارتباط زیادی با پایه‌ی سوم دارد اما به نظر عده‌ای دیگر از دانش‌آموزان دروس پایه‌ی دوم ارتباط زیادی با پایه‌ی سوم ندارد. در دروسی مثل ریاضیات تا حدی این ارتباط وجود دارد. به نظر عده‌ای از دانش‌آموزان علوم تجربی دروس پایه‌ی دوم تا حدی با پایه‌ی سوم متوسطه ارتباط دارند. برخی از دروس مثل ریاضی پایه‌ی دوم و سوم به هم پیوسته و مرتبط نیستند. اما به نظر دانش‌آموزان علوم انسانی بین دروس پایه‌ی دوم با پایه‌ی سوم متوسطه ارتباط زیادی وجود دارد. همچنین دانش‌آموزان معتقدند هماهنگی بین دروس پایه‌ی سوم متوسطه و دوره‌ی پیش‌دانشگاهی خیلی زیاد است. دانش‌آموزان ریاضی و علوم انسانی معتقدند که بین مفاهیم کلی کتب پایه‌ی سوم متوسطه ارتباط زیادی وجود دارد، اما دانش‌آموزان علوم تجربی معتقدند که بین مفاهیم کلی کتب

تخصصی پایه‌ی سوم ارتباط زیادی وجود ندارد و این ارتباط در حد ۳۰ الی ۴۰ درصد می‌باشد.

وضعیت برونداد پایه‌ی سوم مقطع متوسطه‌ی شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز

نتایج آزمون t-test نشان داد که از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌ی ریاضی و فیزیک بین برونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی اهداف اخلاقی، اجتماعی، زیستی، اعتقادی و فرهنگی و هنری با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود ندارد اما بین خرده عوامل دیگر؛ یعنی اهداف علمی و آموزشی، سیاسی و اقتصادی با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌ی علوم تجربی بین برونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی اهداف اخلاقی، اجتماعی، زیستی و فرهنگی و هنری با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود ندارد اما بین خرده عوامل دیگر؛ یعنی اهداف علمی و آموزشی، سیاسی، اقتصادی و اعتقادی با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدول ۴).

از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌ی علوم انسانی بین برونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی اهداف اخلاقی، اجتماعی، زیستی و اعتقادی با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد اما بین خرده عوامل دیگر؛ یعنی اهداف علمی و آموزشی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و هنری با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌ی ریاضی و فیزیک بین برونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی اهداف علمی و آموزشی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و هنری با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد اما بین خرده عوامل دیگر؛ یعنی اهداف زیستی و اعتقادی با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد (جدول ۴).

از دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌ی علوم تجربی بین برونداد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی اهداف علمی و آموزشی، سیاسی و اقتصادی با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد اما بین خرده عوامل دیگر؛ یعنی اهداف اخلاقی، اجتماعی، زیستی، اعتقادی و فرهنگی و هنری با ۹۵٪ اطمینان تفاوت

معنی‌داری وجود ندارد. از دیدگاه دانش‌آموختگان رشته‌ی علوم انسانی بین برون‌داد پایه‌ی سوم متوسطه و خرده عوامل آن؛ یعنی اهداف اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی و هنری با نقطه‌ی مطلوب جامعه‌ی مورد مطالعه (۳/۵۰) در سطح $P \leq 0/05$ تفاوت معنی‌داری وجود ندارد اما بین خرده عوامل دیگر؛ یعنی اهداف علمی و آموزشی، زیستی، سیاسی و اقتصادی و اعتقادی با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدول ۴).

هر دو گروه مورد مصاحبه تقریباً دیدگاهی مشابه داشتند. نتایج مصاحبه با دانش‌آموزان نشان داد که آنان معتقدند که اهداف هشت‌گانه‌ی آموزش متوسطه کم‌تر تحقق یافته‌اند. در این میان اهداف آموزشی بیش‌تر، اهداف اجتماعی، زیستی و اخلاقی تا حدی و اهداف سیاسی و اقتصادی اصلاً محقق نشده‌اند. با این‌که تمرکز آموزش و پرورش بر اهداف آموزشی می‌باشد اما در همین زمینه نیز نتوانسته به موفقیت نسبی دست یابد و آن‌طور باید و شاید محقق نشده و در حد محفوظات می‌باشد. سایر اهداف بستگی به برنامه‌ریزی مدارس و دانش‌آموزان دارند. اگر دانش‌آموزان پیش‌زمینه‌ای در مورد اهداف مورد نظر داشته باشند می‌توانند در کسب اهداف مورد نظر آموزش و پرورش موفق‌تر باشند. همچنین در زمینه‌ی اهداف اجتماعی و اخلاقی نیز مبانی مورد نظر به درستی تبیین نمی‌شوند.

نتایج مصاحبه با دانش‌آموختگان نشان داد که آنان معتقدند که اهداف هشت‌گانه‌ی آموزش متوسطه خیلی کم محقق شده‌اند. آنان اظهار داشتند که اهداف آموزشی، اخلاقی، اجتماعی و زیستی تا حدی محقق شده‌اند و اهداف سیاسی و اقتصادی محقق نشده‌اند. البته تحقق اهداف بستگی به دبیران و دانش‌آموزان نیز دارد. اگر چه مدرسه تلاش خود را در راه تحقق اهداف انجام می‌دهند حتی نتوانسته در تحقق اهداف آموزشی نیز موفق باشد و در حد محفوظات و یادگیری طوطی‌وار می‌باشد.

ارزیابی کلی پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز

نتایج آزمون t-test نشان داد که از دیدگاه تمامی گروه‌ها به غیر از دانش‌آموختگان علوم انسانی تفاوت میان وضعیت موجود پایه‌ی سوم متوسطه و وضعیت مطلوب در سطح $P \leq 0/05$ معنی‌دار می‌باشد. به طور کلی در مجموع از دیدگاه کلیه‌ی گروه‌ها با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدول ۴).

مقایسه‌ی وضعیت عوامل زمینه، درون‌داد، فرآیند و برونداد پایه‌ی سوم مقطع متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان

نتایج تحلیل واریانس یک گروهی نشان داد که دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌های سه‌گانه در مورد زمینه و درون‌دادهای پایه‌ی سوم متوسطه با هم تفاوت معنی‌داری در سطح $P \leq 0/05$ ندارد، ولی در مورد فرآیندها با ۹۵٪ اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدول ۵). نتایج آزمون توکی نشان داد که تفاوت در فرآیندها بین دیدگاه دانش‌آموزان ریاضی و فیزیک و علوم انسانی است ($P=0/009$).

جدول ۵. نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه: مقایسه‌ی دیدگاه دانش‌آموزان رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی در ارزیابی پایه‌ی سوم متوسطه

سطح معنی‌داری	درجه‌ی آزادی درون‌گروهی	درجه‌ی آزادی برون‌گروهی	درجه‌ی آزادی	F	مجموع مجذورات درون‌گروهی	مجموع مجذورات برون‌گروهی	
۰/۶۵	۸۷	۲	۸۹	۰/۴۲	۰/۳۷	۰/۱۵	زمینه
۰/۰۸	۸۷	۲	۸۹	۲/۵۶	۰/۱۴	۰/۳۶	درون‌داد
۰/۰۱	۸۷	۲	۸۹	۴/۷۲	۰/۲۴	۱/۱۷	فرآیند

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در مورد برونداد و ارزشیابی نهایی پایه‌ی سوم متوسطه با هم متفاوت می‌باشد. این تفاوت با ۹۵٪ اطمینان معنی‌داری می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷. نتایج تحلیل واریانس: مقایسه‌ی دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در ارزیابی پایه‌ی سوم متوسطه

سطح معنی‌داری	درجه‌ی آزادی درون‌گروهی	درجه‌ی آزادی برون‌گروهی	درجه‌ی آزادی	F	مجموع مجذورات درون‌گروهی	مجموع مجذورات برون‌گروهی	
۰/۰۵	۱۷۴	۵	۱۷۹	۵/۹۷	۰/۴۳	۲/۶۱	برونداد
۰/۰۵	۱۷۴	۵	۱۷۹	۴/۴۷	۰/۲۷	۱/۲۱	ارزشیابی نهایی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این مطالعه ارزیابی پایه‌ی سوم متوسطه شاخه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز بر اساس الگوی نظری سیپ بوده است. نتایج این مطالعه نشان داد که از دیدگاه دانش‌آموزان زمینه، درون‌داد و فرآیند پایه‌ی سوم متوسطه نامطلوب می‌باشد. همچنین از دیدگاه دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان برون‌داد و ارزیابی کلی پایه‌ی سوم متوسطه‌ی نظری دخترانه‌ی شهر اهواز در حد مطلوب نمی‌باشد. نتایج پرسشنامه با نتایج مصاحبه‌ها همسو بود. دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان در مصاحبه‌های خود به مواردی چون عدم تحقق کلیه‌ی اهداف آموزش متوسطه، نبود امکانات و تجهیزات کمک آموزشی در حد مطلوب، عدم آموزش دروس به صورت کاربردی و غیره اشاره نمودند.

مطالعات گذشته که به ارزیابی عوامل (زمینه، درون‌داد، فرآیند و برون‌داد) دوره‌ی متوسطه پرداخته‌اند نتایج متفاوتی را گزارش نموده‌اند. نتایج برخی از مطالعات مانند روحانیان (۱۳۷۴)، شعبانی (۱۳۷۵) و وفادار مرادی (۱۳۷۷) نشان داد که حجم کتب درسی در نظام جدید نامطلوب می‌باشد، وفادار مرادی (۱۳۷۷) گزارش داد که حجم کتب درسی حتی از عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد. قاسمی زرگر (۱۳۸۵) به این نتیجه رسید که کتاب‌های درسی ادبیات فارسی، جامعه‌شناسی (۲) و دین و زندگی پایه‌ی سوم به صورت گذرا به آموزش مهارت‌های زندگی پرداخته‌اند. یلدیریم (۱۹۹۹) نیز معتقد است که کتاب‌ها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که در بالا بردن عملکرد تحصیلی و شرایط رضایت‌بخش و وسایل یاددهی-یادگیری و برخورد دانش‌آموزان تأثیری ندارند. نتایج فوق با پژوهش حاضر همسو می‌باشد.

روحانیان (۱۳۷۴) در بخشی از تحقیق خود به این نتیجه رسید که بیش از نیمی از دانش‌آموزان و دبیران معتقدند که طرز نگارش کتب نظام جدید شیوا و روان است و محتوای دروس طوری تدوین شده‌اند که با آموخته‌های قبلی دانش‌آموزان در ارتباط است که با نتایج تحقیق حاضر همسو نمی‌باشد.

دجیوراویس (۲۰۰۵)، مدنی (۱۳۸۵) و وفادار مرادی (۱۳۷۷) برنامه‌ی درسی موجود را نامطلوب ارزیابی کرده‌اند. روحانیان (۱۳۷۴) معتقد است که شیوه‌های ارزشیابی در نظام جدید متکی بر سنجش محفوظات می‌باشد. سلیمی کوچی (۱۳۷۷) کلیت نظام جدید متوسطه را نامطلوب ارزیابی کرده است که این مطالعات با نتایج پژوهش حاضر همسو هستند. غضنفری

نژاد (۱۳۸۴)، اهداف اجتماعی آموزش متوسطه را تحقق‌یافته می‌داند که با نتایج این مطالعه همسو نمی‌باشد.

با توجه به نتایج این مطالعه لزوم توجه به وضعیت عوامل زمینه‌ای دوره‌ی متوسطه احساس می‌شود؛ چرا که می‌توان با ایجاد بستری مناسب موجبات شکوفایی بیش‌تر توانایی‌های بالقوه‌ی دانش‌آموزان را فراهم آورد. بدون تردید میزان تعامل والدین با مدارس از عوامل مهم در این عرصه می‌باشد، که بهتر است بیش از پیش تقویت گردد. همچنین شایسته است عوامل درونداد و فرآیند آموزش متوسطه در جهت ارتقای بروندهای نظام بررسی شوند.

در خاتمه به‌طور خلاصه با توجه به نتایج این مطالعه پیشنهاد می‌شود در زمینه‌های زیر اقداماتی صورت پذیرد: بازنگری در محتوای آموزشی دوره‌ی متوسطه، تقویت شیوه‌های تدریس دبیران و نحوه‌ی ارزیابی آن‌ها از دانش‌آموزان با ارتقاء کیفیت دوره‌های ضمن خدمت، تخصیص امکانات و تجهیزات آموزشی بر اساس اصل عدالت آموزشی، تقویت ارتباط والدین و مدارس از طریق انجمن اولیا و مربیان، مشاوران و غیره، ارتقای جایگاه امور فوق برنامه در مدارس.

منابع

- ابراهیمی، طیبه (۱۳۸۴). بررسی میزان تحقق شاخص‌های آموزش و پرورش عمومی استان اصفهان در برنامه‌ی سوم توسعه. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه اصفهان.
- اکبریان اقدم، علی اکبر (۱۳۸۰). بررسی چگونگی توسعه‌ی فرهنگ مشارکت‌های مردمی در آموزش و پرورش. سازمان آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی، چاپ نشده.
- بازرگان، عباس (۱۳۸۰). *ارزشیابی آموزشی: مفاهیم، الگوها و فرآیند عملیاتی*. تهران: سمت.
- بولا، اچ اس (۱۳۶۲). *ارزیابی آموزشی و کاربرد آن در سواد آموزی تابعی*. ترجمه‌ی عباس بازرگان، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- خلخالی، رضا (۱۳۷۹). *ارزیابی جامع آموزشگاهی براساس مدل ارزیابی سیپ*. پایان‌نامه‌ی

- کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، چاپ نشده.
- درانی، کمال و صالحی، کیوان (۱۳۸۵). ارزشیابی هنرستان‌های کار دانش با استفاده از الگوی سیپ (CIPP) به منظور پیشنهاد چارچوبی برای بهبود کیفیت هنرستانی‌های کار دانش: موردی از هنرستان‌های منطقه‌ی ۲ شهر تهران. *مجله‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی*، دوره‌ی ۳۶، شماره‌ی ۱ و ۲، ۱۴۳-۱۶۶.
- رحمتی، علیرضا (۱۳۸۰). *شکل‌گیری نظام جدید آموزش متوسطه‌ی نظری و بررسی مشکلات اجرایی آن از دیدگاه مدیران و دبیران دبیرستان‌های شهر اهواز در سال تحصیلی ۱۳۷۹-۸۰*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، چاپ نشده.
- روحانیان، سیاوش (۱۳۷۴). *بررسی و مقایسه‌ی نظرات دبیران و دانش‌آموزان دبیرستان‌های نظام قدیم نسبت به نظام جدید آموزش متوسطه در شهرستان نور*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران، چاپ نشده.
- سلیمی کوچی، بیراس (۱۳۷۷). *ارزیابی و مقایسه‌ی برنامه‌های درسی شاخه‌ی نظری قدیم و جدید آموزش متوسطه از نظر مدیران و دبیران آموزش و پرورش شهرستان فسا*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، چاپ نشده.
- سهرابی، ابوالفضل (۱۳۶۲). *نارسایی‌های برنامه‌ریزی آموزشی در نظام متوسطه‌ی ایران*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، چاپ نشده.
- شریف خلیفه سلطانی، مصطفی (۱۳۶۴). *بررسی جهت‌گیری آموزش متوسطه در ارتباط با نیازهای اجتماعی*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، چاپ نشده.
- شعبانی، حسین (۱۳۷۵). *بررسی کارآیی و اثربخشی نظام واحدی- نیم‌سال‌ی نظام جدید آموزش متوسطه در استان سمنان*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی، چاپ نشده.
- شکوهی، غلامحسین (۱۳۸۰). *تعلیم و تربیت و مراحل آن*. تهران: آستان قدس رضوی.

- عسگری ثابت، حسین (۱۳۸۰). *بررسی راهکارهای مشارکت مردمی در مدارس*. سازمان آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی، پژوهشکده‌ی کاربردی تعلیم و تربیت، کمیته‌ی پژوهشی آموزش و پرورش شهرستان مرند.
- غضنفری نژاد، براتعلی (۱۳۸۴). *بررسی میزان تحقق اهداف اجتماعی آموزش متوسطه بر اساس نظرات دبیران*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، چاپ نشده.
- علاقه‌بند، علی (۱۳۸۰). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*. تهران: روان.
- قاسمی زرگر، فهیمه (۱۳۸۵). *تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره‌ی متوسطه بر اساس مؤلفه‌های مهارت‌های زندگی*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، چاپ نشده.
- گال، مردیت؛ بورگ، والتر و گال، جویس (۱۳۸۶). *روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روان‌شناسی جلد دوم (با تجدید نظر)*. ترجمه‌ی احمد رضا نصر و همکاران. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- مدنی، احمد (۱۳۸۵). *بررسی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای برنامه‌ریزی آموزشی مبتنی بر رویکرد مدرسه محوری در آموزش متوسطه استان اصفهان*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، چاپ نشده.
- معروفی، یحیی (۱۳۷۴). *مقایسه‌ی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم رشته‌های مختلف شاخه‌ی نظری نظام جدید آموزش متوسطه استان آذربایجان غربی در دروس مشترک در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۵*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران، چاپ نشده.
- ممبینی، خدامراد (۱۳۷۴). *بررسی کارآیی درونی آموزش و پرورش خوزستان در مقطع متوسطه و مقایسه‌ی آن با میانگین کشوری*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، چاپ نشده.
- نجاری، نعمت‌ا... (۱۳۷۹). *بررسی نظرات دبیران و دانش‌آموزان سال سوم رشته‌ی علوم تجربی در خصوص انتخاب و سازماندهی محتوای برنامه‌ی درسی کتب زیست‌شناسی نظام جدید متوسطه‌ی شهر تهران ۷۹-۱۳۷۸*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، چاپ نشده.

وفادار مرادی، مرضیه (۱۳۷۷). بررسی نگرش دبیران و دانش‌آموزان نسبت به عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان در نظام جدید آموزش متوسطه- دبیرستان‌های دخترانه‌ی شهر مشهد- سال تحصیلی ۱۳۷۶-۷۷. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، چاپ نشده.

Djurovic, A. (2005). Evaluation of history textbooks by students of primary schools and high-schools in Serbia. *Workshop 3: Quality Evaluation and Selection*, 315-329.

Manning, D. K. (2008). *A Single Site Examination of Juvenile Correction: From Principle and Pedagogy to practice*. Texas Teach University.

Sato, K., & Kleinsasser, R. C. (2004). Beliefs, practices, and interactions of teachers in a Japanese high school English department. *Teaching and Teacher Education*, 20 (8), 797-816.

Stufflebeam, D. L. (2002). The Cipp Model For Evaluation. *Evaluation in Education and Human Services*, 49, 279-31.

Thompson, G. L., & Joshua-Shearer, M. (2002). In Retrospect: What College Undergraduates Say About Their High School Education. *The high school journal*, 85 (4), 1-15.

Yildirim, A. (1999). An Assessment of High School History Textbooks in Turkey: Teachers' and Students' Perceptions. *Education, contract. number LC89089001*. available on: <http://www.eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accn=ED432510>.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی